REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
Kotnikova ulica 5
1000 Ljubljana
E: gp.mgrt@gov.si

Številka: 0702-136/2020/6
Datum: 3. 12. 2020

Zadeva: Dopis Zagovornika načela enakosti – Odprtje samopostrežnih pralnic

Zveza: Vaš dopis št. 301-53/2020/708 z dne 24. 11. 2020

Spoštovani,

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) se vam zahvaljuje za poslani odgovor na Zagovornikovo priporočilo v zvezi z odprtjem samopostrežnih pralnic perila, zlasti v zvezi z vašo navedbo, da boste Zagovornikovo pobudo odgovorno obravnavali ob naslednjem preverjanju strokovne utemeljenosti ukrepov. Hkrati želi Zagovornik v nadaljevanju podati še nekaj dodatnih pojasnil, ki se nanašajo na vaš dopis.

V odgovoru Zagovorniku št. 301-53/2020/708 z dne 24. 11. 2020 ste navedli, da v zvezi z Odlokom o začasni prepovedi ponujanja in prodajanja blaga in storitev potrošnikom v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 163/20, v nadaljevanju: Odlok) poudarjate, da so začasne prepovedi in omejitve ponujanja blaga in storitev neposredno potrošnikom uveljavljenje z namenom zajezitve in obvladovanjem epidemije novega koronavirusa. Ministrstvo svoje odločitve prilagaja strokovnim stališčem in ocenam zdravstvene stroke. V nobenem primeru določbe Odloka nimajo namena nesorazmerno posegati v položaj potrošnikov na podlagi družbenega položaja in premoženjskega stanja. Celo nasprotno, vsi omejitveni ukrepi naj bi bili opredeljeni na način, da enakomerno vplivajo na vse enako, tako na izvajalce storitev kot na potrošnike. Druga pomembna okoliščina, ki ste jo izpostavili, pa je zaveza ministrstva, da v zvezi z omejevalnimi ukrepi kolikor se le da omeji nelojalno konkurenco med izvajalci storitev v posameznih storitvenih panogah. Navajate še, da samopostrežnih pralnic perila ni mogoče umeščati v splošno izjemo, ki določa, da so lahko odprte »druge nujne storitve za zagotavljanje varnosti in zdravja«, ker se pod to splošno izjemo štejejo zgolj nujne servisne storitve oziroma popravila in vzdrževanja v objektu, ki jih zaradi narave dela ni mogoče opraviti drugače.

Zagovornik na začetku ponovno poudarja, da se zaveda, da je za zajezitev širjenja okužbe s koronavirusom nujno potrebno sprejeti ukrepe, s katerimi se bo v čim krajšem času zajezilo širjenje okužb. Prav tako se Zagovornik zaveda, da so sprejete omejitve iz Odloka namenjene zlasti omejitvi gibanja in zbiranja prebivalstva, z legitimnim ciljem preprečevanja širjenja okužb s koronavirusom.

Kljub temu Zagovornik meni, da bi se tak cilj v kontekstu samopostrežnih pralnic lahko zagotovil tudi z drugačnimi, milejšimi ukrepi, ki ne bi nesorazmerno posegali v položaj mnogih posameznikov, ki lahko perilo perejo zgolj v samopostrežnih pralnicah, na podlagi osebnih okoliščin premoženjskega

stanja in družbenega položaja. Že sam Odlok našteva več specifičnih izjem, ki so izvzete iz začasne prepovedi ponujanja prodajanja blaga in storitev (2. člen Odloka). Zanje Odlok jasno določa, kaj vse morajo upoštevati, da lahko še naprej izvajajo svojo storitveno dejavnost, med drugim je določeno največje dovoljeno število oseb v zaprtih javnih prostorih glede na kvadraturo prostora, smiselno pa se morajo upoštevati priporočila Ministrstva za zdravje ter Nacionalnega inštituta za javno zdravje (v nadaljevanju: NIJZ).

Na spletni strani NIJZ so objavljena najrazličnejša priporočila za preprečevanje okužb s koronavirusom, ki med drugim za izvajanje različnih dejavnosti določajo, da se upoštevajo vsa splošna priporočila, da se redno in temeljito čisti prostore in površine, da se prostore prezračuje, da se omogoča razkuževanje rok tako za stranke kot za zaposlene, da se prepreči uporabo pripomočkov, naprav, itd., ki so na razpolago ljudem iz različnih gospodinjstev, razen če je zagotovljeno razkuževanje po vsakem uporabniku, ipd.[1] V določbah Odloka in v priporočilih NIJZ, ki jih je potrebno strogo upoštevati, Zagovornik ne prepoznava, da izrecno navedene izjeme lahko zagotavljajo ustrezne higienske standarde za preprečevanje širjenja novega koronavirusa, samopostrežne pralnice perila pa tega ne bi mogle izvajati. Samopostrežne pralnice perila bi tako po Zagovornikovem mnenju prav tako lahko bile odprte ob strogem upoštevanju omejitev in higienskih priporočil, ki sedaj veljajo za tiste storitve, ki so v Odloku določene kot izjeme.

To je še zlasti pomembno, ker so storitve pralnic za nekatere posameznike, ki nimajo svojega pralnega stroja, nujne tudi v času omejitev javnega življenja, tako kot so za vse prebivalce nujne odprte trgovine z živili.

Glede navedb o tem, da v nobenem primeru niste imeli namena nesorazmerno posegati v položaj potrošnikov na podlagi njihovih osebnih okoliščin ter da so omejitveni ukrepi opredeljeni na način, da enakomerno vplivajo na vse enako, tako na izvajalce storitev kot na potrošnike, Zagovornik pojasnjuje, kot sledi. Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZvarD) določa, da diskriminacija pomeni vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Diskriminacija pa je lahko neposredna ali posredna. **Posredna diskriminacija obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe**, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna.

V konkretnem primeru prepoved odprtja samopostrežnih pralnic perila predstavlja navidezno nevtralno določbo, ki naj ne bi v manj ugoden položaj postavljala nikogar. Kot ste navedli, ukrepi enakomerno vplivajo na vse in da niste imeli namena nesorazmerno posegati v položaj potrošnikov na podlagi njihovih osebnih okoliščin. A taka navidezno nevtralna določba, ki prepoveduje obratovanje samopostrežnih pralnic perila, se je v praksi izkazala za diskriminatorno, saj je njen dejanski učinek tak, da v slabši položaj postavlja tiste, posameznike, ki zaradi svojih osebnih okoliščin premoženjskega stanja in družbenega položaja nimajo doma ali svojega pralnega stroja.

Medtem ko se za veliko večino ljudi, ki imajo svoje pralne stroje, z omejitvijo poslovanja pralnic za potrošnike ni spremenilo nič in jih ukrep ni v ničemer prizadel, je takšna omejitev nesorazmerno prizadela zlasti brezdomce in vse tiste, ki zaradi različnih razlogov pralnega stroja v lastnem stanovanju nimajo. Z zaprtjem samopostrežnih pralnic perila tako nimajo več možnosti pranja in sušenja oblačil, nikjer nimajo možnosti pranja in sušenja pralnih mask.

[1] NIJZ, Higienska priporočila za izvajanje različnih dejavnosti, URL: https://www.nijz.si/sl/preprecevanje-okuzbe-z-virusom-sars-cov-2-v-obdobju-sproscanja-ukrepov.

Redno pranje oblačil v času epidemije koronavirusa je za zajezitev širjenja okužb pomembno, tako kot je pomembno umivanje in razkuževanje rok. Poleg tega možnost pranja svojih oblačil predstavlja minimalen standard higiene, ki je potreben za ohranjanje dostojanstva vsakega posameznika. Takšna interpretacija Odloka, ki samopostrežnih pralnic perila tako ne šteje med »druge nujne storitve za zagotavljanje javne varnosti in zdravja« potrošnikov oziroma dejstvo, da samopostrežne pralnice niso izrecno navedene kot ena izmed izjem iz 2. člena Odloka, tako po oceni Zagovornika lahko predstavlja posredno diskriminacijo posameznikov na podlagi premoženjskega stanja in družbenega položaja, saj nesorazmerno posega v njihov položaj, ko jim ne omogoča zagotavljanja minimalnih higienskih standardov.

V luči teh pojasnil Zagovornik ne sledi navedbam ministrstva, da je način, na katerega so opredeljeni omejevalni ukrepi, namenjen omejevanju nelojalne konkurence med izvajalci storitev v posameznih storitvenih panogah. Zagovornik odprtje samopostrežnih pralnic perila razume predvsem kot nujen ukrep za preprečevanje nadaljnje posredne diskriminacije posameznikov na podlagi njihovih osebnih okoliščin premoženjskega stanja in družbenega položaja.

Zagovornik tako Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo ponovno priporoča, da glede na vse navedeno zaradi zagotavljanje nujnih minimalnih higienskih standardov v času epidemije koronavirusa upošteva priporočila Zagovornika tako, da ob naslednji spremembi bodisi ustrezno dopolni Odlok na način, da se samopostrežne pralnice perila navede med izrecno navedene izjeme iz 2. člena Odloka, ki so nujno potrebne za zagotavljanje osnovnih potreb družbe oziroma so pomembne za zagotavljanje varnosti in zdravja bodisi, da samopostrežne pralnice perila pri interpretaciji 2. člena Odloka šteje med “druge nujne storitve za zagotavljanje varnosti in zdravja” in tako omogoči njihovo odprtje.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Poslano:
- naslovniku (e-pošta)
- zbirka dok. gradiva